

(Priloga „Soči“).

GOSPODARSKI LIST

Glasiló c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: Ernest Klavžar.

„Gospodarski List“ izhaja vsaki mesec enkrat na celi pòli; udje c. kr. kmetijskega društva ga dobivajo brezplačno; za vse druge pa stane na leto 1 gld. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa odgovornemu uredniku. Rokopisi se ne vračajo.

Št. 6.

V Gorici 12. julija 1895.

Leto XIV.

Prememba v kmetijskem ministerstvu.

Vse kroge avstrijskih kmetovalcev je nemilo drenula vest, da je nj. vzv. grof Falkenhayn podal svojo ostavko kot minister za kmetijstvo, katero prevažno službo je častno opravljal skoro 16 let. Z neutrudno marljivostjo in z vstrajnim svojim prizadevanjem seznanil se je temeljito z vsemi panogami svojega obširnega delokroga in nabral si je bogatih skušenj, katere je izkoristil v prid avstrijskemu kmetijstvu.

Naše kmetijsko društvo je prejelo pod njegovim visokim pokroviteljstvom znamenite podpore zlasti za zboljšanje govedoreje, za razvoj mlekarstva in sirarstva in za vinarska društva. Tudi o priliki raznih kmetijskih razstav, kakoršne je naše društvo priredilo v letih 1882, 1884, 1888 in 1891, podeljeval nam je izdatne podpore, brez katerih bi se ne bili mogli lotiti tolikih podjetij.

Iz hvaležnosti za velike zasluge, ki si jih je skupil grof Falkenhayn za razvoj kmetijstva v naši deželi, imenovalo ga je naše društvo v slovesnem občnem zboru dne 4. junija 1890 z ednoglasnim sklepom svojim častnim članom.

Pa tudi naši kmetovalci mu ohranijo hvaležen spomin in želé prav iskreno, da se povrne na krmilo kmetijske uprave, ko se zopet stalno ustanovi ministerstvo.

Največje in prav zaslužen priznanje prejel je pa grof Falkenhayn v cesarskem lastnoročnem pismu, s katerim mu je Nj. Veličanstvo

Falkenhayn

z nenavadno laskavimi izrazi javilo svojo najvišo hvaležnost in nespremenjeno zaupanje, sprejemši njegovo ostavko kot kmetijski minister.

Pri svojem odstopu poslovil se je gosp. minister s prav uljudnim pismem od našega društva, zahvalivši je na podpori, katero je vedno

naklanjalo domačemu kmetijstvu. Društvenemu predsedništvu pa je bila prilika ugodna, da je njegovi vzvišenosti še enkrat izrazilo svojo iskreno, trajno hvaležnost.

Na grof Falkenhaynovo mesto je Nj. Veličanstvo začasno poklicalo nj. vzv. sekcijškega načelnika, *d.ra Ferdinanda viteza Blumenfeld-a*, kateri uže dolgo let uspešno deluje v kmetijskem ministerstvu in je mož temeljito podkovan v vseh kmetijskih strokah.

Tudi novi voditelj kmetijske uprave je v prijaznem pismu zagotovil, da hoče sé svojo dobrohotno podporo pospeševati blagotvorno delovanje našega društva.

Sredstva zoper kriptogamo ali trtno bolezen „Oidium“.

Spisal I. BOLLE.

(Konec).

Za žveplanje trt rabimo naslednje priprave :

Kadar prvokrat žveplamo mlado popje, iz katerega so se razvili še le 3 ali 4 lističi, rabimo tako kositreno pripravo, kakoršno nam predstavlja podoba 1; imenovati jo hočemo *tr o s i l k o*. Spodnje, širše dno (*b*) je gosto prevrtano; nad njim je znotraj drugo dno (*c*) z večjimi luknjicami. Na ožjem koncu je pokrov (*e*). V odprto trosilko vsujemo toliko žveplene moka, da skoro napolnimo posodo (*a*). Potem jo zapremo in začnemo delo. Pri tem držimo trosilko vodoravno v roki in jo zmerno potresamo nad popjem, da se vsiplje na nje žveplena moka. Dvojno dno je napravljeno v namen, da pada v spodnji prostor samo toliko žvepla, kolikor ga more presevati gosto spodnje sito (*b*). Brez zgornjega dna bi zametali mnogo žvepla, ali pa bi se med delom luknjice v situ zatikale z žveplom in bi se z odpiranjem potratilo precej časa. Kjer rabijo trosilko brez dvojnega dna, natrošajo toliko žvepla, da je popje kar založeno ž njim, ko bi zadostovalo, da je le oprášeno, da se reši bolezn.

Pod. 1.
Trosilka za žveplanje trt.

Kadar žveplamo uže močno razvito popje, treba, da se cela trta nekoliko oprashi z žveplom in da se ono poleže na mladikah, na listju in na grozdih. V ta namen se poslužujemo navadno nekakih pihalnikov ali mehov, ki so blizo taki, s kakoršnimi netimo ogenj. S temi pa je precej težavno delati, ker moramo oba na mehu pritrjena roča na koncu orodja držati in se rado ne posreči. žveplo ravno tja nameriti, kamor je hočemo natrositi.

Pod. 2.
Pihalnik za
žveplanje trt.

Naprava, katero nam kaže podoba 2, nima teh neprilicnosti in je vsakakor boljša od starih pihalnikov; pa tudi delo ž njo ni tako vtudljivo.

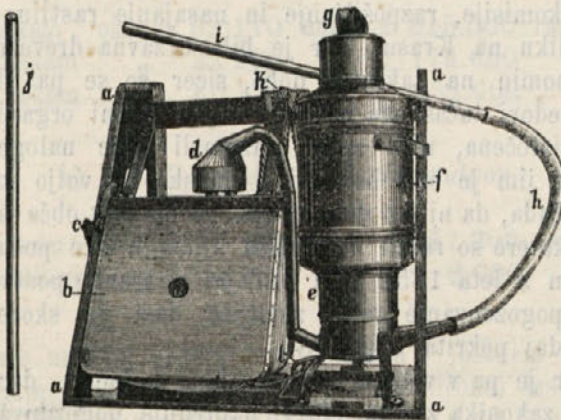
Z držalom (a) goni delavec cilindrični, usnjati meh (b), kateri piha zrak v kositrno posodo (c) napolnjeno z žveplom in žene vsled tega žvepleno moko skozi cev (d), da sika na odprtem koncu (e) skozi metalno mrežico, ki je tam pritrjena v namen, da se žveplo bolje razdeli. Žveplo se vsipa v posodo (c) skozi čep (f), kateri se zapira z zamaškom. Delavec drži to posodo z levico, z desnico pa pritiska meh. Ž njim goni tudi neko notranjo pripravo, katera učinja, da izhaja vedno enaka množina žvepla iz posode (c) v cev (d) in po njej na trto, tako da je žveplanje s tem strojem popolnoma enakomerno. Zato ne potratimo ž njim nič žvepla in ker ga lahko obračamo na vse strani, potrosimo ročno vse trtne dele, naj je trta nizka ali visoka. Če pritrdimo na cev (d) še drugo cev, požveplamo lahko tudi trte ne visokih latnikih.

Ta pihalnik je nedostaten samo v tem, da ga moramo pogostoma polniti; s tem zamudimo precej časa, raztresemo tudi, kadar polnimo posodo, kaj žvepla in poteptamo tla.

Da se pride tudi tem neprilicnostim v okom, znašli so v novejšem času pihalnike v obliki torbe. Ker so ti stroji jako pripravi in solidni, menimo, da vstrežemo z njihovim popisom; saj se kak trtorejec, kateremu je na tem, da delo naglo in dobro opravi, vname, da si sam omisli stroj in se prepriča o njegovi dobroti.

V okviru, a, a, a, a, (Pod. 3), katerega nosi delavec z obramicami na hrbtu, pritrjen je dvojen meh (b) s zaklopnici (ventili), kateri razširjajo meh in ga stiskajo, delavec goni meh s návorjem koji ima os pri c. Návorja in roča na njem ni videti na podobi, ker ja zakriva meh.

Iz dvojnega meha izhaja na vsaki strani po ena cev in obe cevi se združujeta v škatlji *d*, kjer so zaklopnice; od tod gre ena cev v škatljo *e*, nad katero je posoda za žveplo (*f*) zaprta s pokri-valom *g*. Posoda drži okoli 8 kilogramov žvepla. Iz spodnjega dela škatlje (*e*) se vzdiguje cev, na katero je pritrjena druga elastična cev (*h*) imajoča na koncu kositrno cev, ki bljuje žveplo. To cev je lahko podaljšati, če ji dostavimo drugo cev *j* za žveplanje visoko rastočih trt.

Pod 3.

Zveplalna torba.

To žveplalno torbo obesi delavec na ramena, kakor škropilnico, katero rabimo proti Peronospori, in goni z navorjem meh, da piha žvepleno moko iz posode *f* v cev in po njej na trto.

Ne zdi se nam potrebno, da bi še natančneje popisovali stroj, o katerem je zadosta vedeti, da je jako pripraven in da se izvrstno uporablja za žveplanje.

Take stroje izdeluje klepar L. Ornella v Gorici, Via Stretta št. 2., kjer se naročujejo in dobivajo po zmerni ceni (pri 9 gld.).

V kupčiji so še drugi žveplalniki, pa so večinoma prezmedeno zloženi, stanejo preveč in se lahko skazé; zato ne zaslužijo tu posebne ocene.

Pogozdovanje Krasa na Goriškem l. 1894.

Uže pred tridesetimi leti jela je vlada za to skrbeti, da bi se zopet obrasla gola kraška rebra; ustanovila je drevesna semenišča in drevesnice, uradoma je odločevala zemljišča za pogozdenje in nalagala je občinam, da so izvajale zapovedane nasade. Toda uspehi takratnih pogozdovalnih del, katera so prav mnogo stala, so čisto neznatni in ne stojé v nobeni primeri s tem, kar se je potrosilo za drevesnice, komisije, razpošiljanje in nasajanje rastlin.

V Rodiku na Krasu, kjer je bila državna drevesnica, ostal je še viden spomin na takratno dobo, sicer so se pa skoro povsodi pozgubili sledovi tačasnega pogozdovanja. Vladni organi, katerim je bila stvar izročena, niso sploh razumeli svoje naloge. Na drugi strani pa se jim je bilo bojevati z ljudsko zlo voljo in upornostjo, in tedaj ni čuda, da ni šlo delo od rok in da se v obče niso posrečili nasadi, za katere so rabili v mnogih slučajih uže posušene rastline. Gozdni zakon z leta 1852 tudi ni dajal po trebne postavne zaslombe za posilno pogozdovanje golih zemljišč, dasi je skoro gotovo, da so bila nekđaj pokrita z gozdovi.

Od kar je pa v veljavo stopil zakon z dne 9. decembra 1883 št. 13 dež. zakonika z leta 1884, napreduje pogozdovanje po vsem našem Krasu na prav očitén način in dotična komisija se ponaša po svojem desetletnem delovanji uže s prav lepimi uspehi.

Iz poročila o njenem delovanji v letu 1894 posnemamo naslednje podatke :

Delokrog pogozdovalne komisije obsega politiške okraje sežanski, goriški in gradiški in sicer v prvem vseh 58 davčnih občin, v drugem 32 in v zadnjem 13, vsega skupaj 103 občine.

V vseh teh občinah je komisija do konca leta 1894 odločila 8348 hektarjev zemljišč za pogozdenje. Večinoma so ta zemljišča nerodovitna, pusta, ali pa pašniki zadnje vrste. Ker je vseh takih zemljišč v omenjenih 103 občinah skupaj 35.304 hekt., je po tem takem samo 23 % teh zemljišč odločenih za pogozdenje. Zraven ostalih 77 % pašnikov in nerodovitnih zemljišč (med zadnjimi so samo za pogozdenje čisto nesposobna zemljišča) je še 32.607 hektarjev obdelanih zemljišč in travnikov in 19.335 hektarjev gozda, za katere ne velja obveznost pogozdovanja. Navēdli smo te številke

v dokaz, da je za umetno pogozdenje odločeno površje tako majhno, da nikakor ne more občutljivo vplivati na gospodarske razmere dotičnih lastnikov, kar žalibog mnogokrat poudarjajo fisti, kateri se še vedno na vse kriplje ustavljajo delu pogozdovalne komisije

Leta 1894 se je pogozdilo vsega skupaj 182.76 hektarjev sveta z 1.603.750 rastlinami. To delo se razdeljuje tako:

b) nasadi v lastnem gospodarstvu:

v goriškem okraju	69.170	hekt.	z	615.500	rastlinami
v gradiškem	22.280	"	"	174.650	"
v sežanskem	60.310	"	"	653.600	"

b) nasadi vsled podeljenih podpor:

v goriškem okraju	30.500	hekt.	z	157.300	rastlinami
v gradiškem	0.500	"	"	2.700	"

Za tiste nasade, katere dela komisija v lastnem gospodarstvu, izkopavajo jame (30cm globoke in 30 cm široke) lastniki dotičnih zemljišč; to stane za vsakih 1000 drevesc po 4 do 6 gold.; rastline in delo pa preskrbuje komisija na račun pogozdovalnega zaloga. Nekateri posestniki pa pogozdujejo sami svoja zemljišča z rastlinami, katere dobivajo brezplačno iz državnih drevesnic; v tem oziru se odlikujejo prav posebno nekateri posestniki v okraju goriške okolice, kateri so ne samo v preteklem, ampak tudi v poprejšnjih letih s pohvale vredno marljivostjo in skrbnostjo in z dobrim uspehom pogozdili v to odmenjena lastna zemljišča.

Da so se dopolnili novi in uže stareji nasadi, porabilo se je 1,884.300 rastlin; vsega skupaj se je leta 1894. usadilo 3,488.000 rastlin naslednjih vrst

borov (<i>Pinus austriaca</i>)		3,282,750
smerek (<i>Abies excelsa</i>)		164.300
parolinijevih borov (<i>Pinus Paroliniana</i>)		37.000
mecesnov (<i>Larix europea</i>)		4.000.

Iz tega je videti, da rabimo v prvi vrsti borovce in sicer dveletne rastline za pogozdenje, ker se bor najvstrajniše brani suše in se vsled globoko segajočih korenin ustavlja tudi sili razsajajoče burje.

Parolinijeve borovce nasajamo samo v zavetnih legah, ki niso više od 100 metrov nad morskó gladino; oni rasejo veliko nagleje od navadnih borov in zato treba presajati uže ednoletne rastline. Triletne smereke rabimo za nasade ležeče nad 500 metrov nad morskó gladino, kjer je bolj hladna in uže nekoliko obraščena zemlja; kajti le tedaj se razvijajo rastline, ako so zadostno zavarovane. To velja tudi za dveletne mecesue, katere smo tu pa tam nasadili v primernih legah. Ti dve vrsti pa nasajamo po malem in vedno med borovce samo za to, da vstrezamo željam dotičnih zemljiščnih lastnikov. Posebno delamo to v gorskih pokrajinah goriškega okraja.

Ko je začela vlada pred tridesetimi leti na državne stroške pogozdovati Kras in je v ta namen delala skušnje, rabila je v to samo listovce, posnemaje naravo, češ, da so domače rastline najprimerniše tudi za umetno pogozdovanje; na drugi strani je hotela vstreči tudi prebivalcem, katerim so listovci ljubši, ker jim služijo v razne kmetijske namene. Skušnja pa je pokazala kmalu, da so rastline s širokimi listi čisto nesposobne za pogozdenje Krasa v kamenitih in razpostavljenih legah; večinoma so šle pod zlo, in če jih je tudi v nekaterih krajih kaj malega ostalo, niso se sponesle v tem, da bi zboljšale tla, ker so pogosti in silni vetrovi raznašali listje in se torej ni mogla narejati prst, koja bi bila pokrila gola, nerodovitna tla. Bor je spoznan kot najbolja rastlina za pogozdenje Krasa, ker vstraja v suši, na vetru in v mrazu, ker mu dalje vsako leto odpadejo stareje igle, katere na gostem pokrijejo tla in se s časom razkrojé v zemljo, ter tako zboljšajo puste goličave. In za to ga rabi komisijo skoro izključljivo za pogozdenje.

Iz komisijinega obračuna posnemamo dalje, da se je leta 1894 potrosilo za nove nasade 4048 gl. 43 kr. in sicer

v sežanskem okraju	gl. 2262:35
v goriškem "	" 1262:74
v gradiškem "	" 523:64

Poprečen trošek za pogozdovanja (nov nasad, razvun kopanja jam) je znašal za vsak hektar v okraju

sežanskem . . .	gl. 37:54	} poprečen trošek za celo deželo 26 gl. 68 kr. za 1 hektar;
goriškem . . .	" 18:25	
gradiškem . . .	" 23:50	

razloček se ravna po zemljiščnih lastnostih in po dlinah, kakoršne se plačujejo delavcem.

Z ozirom na število porabljenih rastlin izračuni se lahko tudi trošek za presajanje vsakih 1000 rastlin, ki je znašal v okraju

sežanskem . . .	gl. 3:46	} poprečno za deželo po 2 gl. 80 kr.
goriškem . . .	" 2:05	
gradiškem . . .	" 3:00	

Za popravo in dopolnitev vseh uže v prejšnji dobi narejenih nasadov se je potrosilo 5370 gl. 55 kr.; to je, za vsakih 1000 rastlin poprečno 3 gl. 3 kr.; ti stroški gredó izključno na račun pogozdovalnega zaloga; zato znašajo za vsakih 1000 rastlin 23 kr. več, kakor oni za prvi nasad, za kateri pripravlja zemljiščni lastnik jame na lastne stroške.

Za nove nasade in za dopolnitev uže obstoječih, za prevažanje rastlin in enake potrebsčine smo potrosili leta 1894 vsega skupaj 9570 gl. 15 kr.

Dalje prih.

Kako ravnati s plemenskimi biki.

Naše kmetijsko društvo kupuje vsako leto čistokrvne mlade biki, da jih razdeli med razumne kmetovalce v raznih pokrajinah v namen zboljšanja domačih govejih pasem. Uspeh tacega uvajanja dobrih plemenjakov kaže se skoro povsod po deželi, a najočitniše tam, kjer skrbno in pravilno redé biki ter ravnajo ž njimi po prejetih vodilih.

Prav pogostoma se pa godi, da taki od kmetijskega društva

na rejo prejeti biki pred časom postajajo pretežki za domače krave, hudomušni in nevarni ali celo nesposobni za skok — in v vseh takih slučajih prosijo dotični kmetovalci, naj se jim dovoli, da smejo takega bika prodati. Gledé pa na to, da je naša dežela z-
stran dobivanja plemenskih bikov razdeljena v tri pokrajine, katerim se preskrbujejo: letos ravani (Furlaniji) biki friburškega, h letu Krasu in Vipavi biki unterwaldenskega in tretje leto Tolminkemu biki belanskega plemena, — pride vsaka pokrajina še le vsako tretje leto na vrsto, in če se biki pred časom razprodajo, ostanejo dotične pokrajine včasih po celo leto in več brez dobrih plemenjakov. Znano je pa, da bik ostaja tudi po več let popoluoma sposoben za svoj namen, če ga razumno krmimo in pravilno ravnamo z njim. — Pred nekaterimi leti je kmetovalec na Krasu, kateremu je bilo društvo izročilo bika unterwaldenske pasme, tožil, da je žival postala trmasta, hudobna in malo prida za skok ter je prosil, naj se mu dovoli, da jo sme prodati. Društvo pa ni ustreglo njegovi želji, ampak je bika, kateremu so se poznali udarci po vsem životu, izročilo slovenskemu oddelku dež. kmetijske šole v Gorici, kjer so prijazno ravnali z njim, ga vprezali v delo in sploh skrbeli, da se je gibal na prostem, potem pa seveda tudi razumno krmili; in čujte! bik je postal kmalu krotak in je pošteno sploval svoje dolžnosti do odmerjene mu poslovne dobe.

Tudi letos je društvo uže slišalo kako tožbo, da je kateri izmed lani priskrbljenih belanskih bikov pretežak, len, dražljiv in ne vemo še kakšen. A preverjeni smo, da tiči krivda — za kolikor vtegne biti tožba opravičena — v istem starem grehu — v koji zabredejo pogostoma tudi najboljši naši posestniki, to je, da prav nič ne skrbé za zadostno gibanje plemenjakov.

O potrebi gibanja plemenskih bikov piše „Kmetovalec“ v svoji letošnji številki 12 tako-le:

Mnoge slabe strani izključnega oskrbovanja v hlevu in njega slabi nasledki se posebno tedaj čutijo, ako se bik prav nič ne giblje na prostem. Navadno privežejo že tele, in žival prebije vse svoje življenje v kakem hlevskem kotu; spuščajo ga samo ob plemenjenju, in še tedaj za kolikor le mogoče malo časa. Vsled tega postane čmeren, dražljiv, len in pobit, zlasti tedaj, če ga ne krmimo pravilno, dobi različne bolezni v členke in kosti ter je radi tega za

svoj namen popolnoma nesposoben. Bolno je tudi njegovo plodilo, kakor sploh ves organizem. Radi tega se tudi često pripeti, da so skoki neuspešni i. t. d.

Vse to je treba zarezati na rovaš nedostatnemu gibanju na prostem. Živinorejec, ki ima bika, naj torej skrbi, da se bik, če je le mogoče, vsak dan giblje na prostem, kajti to je neobhodno potrebno za ohranitev njegovega zdravja.

Najbolje je, bika že od rane mladosti rabiti za delo.

Dokaj takih opravkov je, ki jih bik more izvršiti. Poleg kake krave, ali še bolje vola, dovaža lahko muljavo, vodo, razvaža gnojnico ali kaj podobnega, pa tudi za zmerno delo na polju se lahko rabi. Ako pa ni mogoče bika rabiti za vprego, naj se pa vsaj na prostem, zagrajenem prostoru — morda celo na gnojnišču — biku da priložnost, da se 1—2 uri sprehaja, in sicer brez ozira na vreme (naravno je, da je tudi tukaj v prvi vrsti paziti na namen), kajti to mu neizmerno koristi in ga utrdi. Zakaj pa so biki v naših planinskih pokrajinah tako dolgo rabni za pleme? Ker se tamkaj na paši gibljejo na prostem, vsled česar se tudi njih telesni opravi vrše pravilneje. Tolsča se ne nabira in členki ne odrvené in žival ostane zdrava ter dalj časa sposobna za rabo.

Poleg tega pa se ni treba bati, da bi bik bil predivij; nasprotno, bik, ki se že od mladosti privaja gibanju na prostem, privaja se s tem ljudij, vidi sedaj to, sedaj ono, ter se ne ustraši tako lahko vsake malenkosti, ne razburi in ne razdraži se tako lahko, kakor bik, ki ga spuščajo ven le na skok. Naravno je, da tak bik porabi vsako priložnost, da bi dalj časa ostal na prostem, ter pri tem provzroči kako nezgodo.

Tak bik, ki je sam na sebi zdrav, ter je v hlevu na čistem zraku in svetlobi, v zmerni hlevski toplini in se večkrat giblje na prostem, ostane zdrav ter bo bolj in dalj časa sposoben za rabo. Pozabiti pa ne smemo še na nekaj drugega, namreč na pravilno krmljenje.

Kako pokončevati ovčje klope.

Ovčji klop (*Melophagus ovinus*) je zelo nadležna zajedalka, ki se zariva ovcam v kožo in pod njo, jim izpiva kri, da se vsled tega slabo redé ter dajejo manj volne in slabejo, kakor v normalnem stanu. Klop se množi s tem, da znese štiri-do petkrat v letu po eno jajce; iz njega se izvali mladič, ki se kmalu potem zabubi. — Skrben kmetovalec ne dopusti nikdar, da se ti nadležneži stalno vgnjezdijo v ovčjem hlevu ali med čredo na paši, mariveč išče primernih sredstev, da jih čimbržé prožene, ali pokonča. Snovi, ki se rabijo v ta namen, so ali strupene, ali razjedave, vendar pa ne smejo biti škodljive ali celó nevarne ovcam samim, ali pa ljudem, ki jih rabijo. Taka sredstva so perziški mrčesni prah, tobak za nos, ali pa tudi tobačni prah. Čem močnejši je tobak, tem zanesljiveje pomaga. Za sto ovac zadostuje $\frac{1}{2}$ do 1 kilo tobaka, ki se skrbno natrosi med volno. To delo opravljati dve osebi, edna drži ovco, ter jej odgrinja volno, najprej od glave po sredi hrbta do repa, potem pa v dveh vrstah ob straneh, druga pa trosi, kolikor se da, eknamerno prah v vrste.

Tobak ugonobi naglo mrčese in izpada potem polagoma, ne da bi pustil kaj sledu, iz volne. Ceneje sredstvo kakor tobak za nos je tobačni prah, ki je v vsaki tobačni tvornici po 1 gl. 80 kr. za 50 kilogr. na prodaj. Tako natrošenje pa naj se od osmih do osmih dni ponovi še enkrat do trikrat, da bo uspeh popoln.

Če so pa klopi uže dolgo vgnjezdjeni, jih je teže pregnati. V tem slučaju skuhajmo pol kila najcenejega tobaka v dveh litrih vode in stanjšajmo potem tekočino s tem, da jej prilijemo še štiri litre vode. V to tekočino omočimo ščetko in odrgnimo ž njo celo ovco prav dobro, hitro po tem, ko smo jo ostrigli in pozneje v dveh do treh tednih še enkrat.

Tudi Lysol je nekda dobro sredstvo zoper klope. V 2 do 3 odstotni Lysolovi raztoplini treba napadeno ovco vkopati in po šestih dneh kopelj ponavljati, pa se zanesljivo zatré zajedalke.

Če so se klopi vgnjezdili v kakem hlevu, naj se tudi ta dobro prečisti in razkuži in vse, kar je oprave v njem.

Tudi za to rabimo z uspehom kuhan tobak, Lysolovo raztoplino in še druga zdravila, ki se dobivajo v nekaterih lekarnah.

Kadar so ovce v kakem hlevu prav hudo okužene po tem mrčesu, je najbolje, da vsako posebej potonemo v eno ali drugo omenjenih tekočin in jo dobro operemo. Pri tem pa jej moramo zamašiti gobec, oči in ušesi, kar najlažej opravimo z roko. Najpriherniši čas za to delo je, kadar so ovce ostrižene, pa da so zacementene na njih uže vse rane. Tako potakanje treba v 14 dneh z vso skrbnostjo ponoviti — in hlev, preden spravimo ovce zopet vanj, prav dobro prečediti in poškopiti z razkužilom.

Sicer pa treba ovce dobro krmiti, pomladi zgodaj striči in skrbeti, da se bodo kolikor možno pregibale pod milim nebom.

Prav priprosto sredstvo zoper klope je nekda tudi to, da se zapirajo kokoši k ovcam. Te popikajo vse mrčese in ker živé med ovcami na gorkem, nosijo tudi po zimi jajca.

„Pr. Ldw.“

Razne vesti.

Med umrle naše društvenike uvrstil se je dne 3. t. m. v. č. gospod *Simon Gabršček*, vikarij v Št. Andrežu. Kot zvest ud c. kr. kmetijskega društva posnemal je izgled rajnkega kneznadškofa *Fr. Ks. Lušina*, r. *Valentina Stanič*-a in toliko drugih umrlih in še živih veljavnih duhovnikov, kateri so kot sodelavci v našem društvu krepko podpirali in podpirajo kmetijstvo, glavni steber ljudskega blagostanja, a ob enem najtrdnejšo zaslonbo nramnemu življenju.

Kako obče čislan je bil pokojnik, kazal je sijajni pogreb, ki se je vršil dne 5. t. m. z ogromno vdeležbo domačega ljudstva in od vseh strani došlih prijateljev, znancev in spoštovateljev. N. v. m. p.!

Pomoč, kadar napenja živino. — Najizdatniše zdravilo je navadni salmijakovec, ki se dobiva v vsaki lekarni. Hrani ga na temnem kraju v steklenici, pa da je dobro zataknjena z steklenim zamaškom. Kadar napenja govedo, vlij 1—2 žlici hranjenega salmijakovca v navadno steklenico ali kako drugo pripravno posodo držečo 0·85 do 1 litra in napolni jo z mrzlo vodo.

To tekočino vlivaj previdno napetemu govedu v gobec. Pri tem mu moraš glavo kviško držati, pa ne tako, da se preveč nategne vrat. Če kašlja žival, izpusti jej takoj glavo, dokler je ne sili več h kašlju. Za napeto drobnico: teleta, ovce, koze zadostuje pol žlice salmijakovca v pol litru vode. Če zdravilo ne pomaga hitro, daj je živali za nekoliko časa drugič, in če treba, tudi tretjič.

V nevarnejših slučajih treba poklicati živinozdravnika, da zabode napeti živali Trokar v vamp. Dokler napenja žival, ne smemo pustiti, da se vleže, ker sicer jej lahko počí prepona ali pa vamp in vsled tega mora poginiti.

* *
*

Po toči ranjeno sadno dreyje leči razumen kmetovalec s posebno skrbnostjo, da mu ne oslabi in usahne. On zamaže vsa tista mesta, kjer je lub načet ali celó razpokan, z mrzlo tekočim drevesnim voskom in po vrhu natrosi pepela, da vosek ne odkapa. Večje rane pa zamaže z malto narejeno iz ilovice, kravjeka, lesnega pepela in krvi in jo ovije z sukneno cunjo. Tako oskrbljene rane se zacelijo v dnem letu. Na deblu in na vejah pa razumen kmetovalec ne reže ničesa, ampak odloži to delo do prihodnje pomladi. Samo polomljene veje poreže gladko tikoma debela in zamaže rane dobro z drevesnim voskom ali s kotranom (žgano smolo). Skrben sadjerejec tudi pognoji v jeseni ali prihodnji pomladi poškodovanim drevesom, ter jih s primernim obrezovanjem pomladí, da si brže opomorejo.

* *
*

Za Thomasov fosfat (žlindrino moko) sprejema naš društveni urad naročbe še do konca julija, blago pa se izroči koncem septembra ali začetkom oktobra. Za *Kainit* se bodo naprej nabirale

naročbe in se bo spreti, kadar se nabere toliko naročb, — naročal vsak vagon blaga.

Cena Thomasovemu fosfatu je okoli 3 gld. 80 kr. kvintal, Kainitu pa 2 gld. 80 kr.

* *

Kopriva ohrani lase. Vsaj župnik *Kneipp* jo priporoča kot izvrstno sredstvo za ohranitev lasi. 200 gramov drobno zrezanih koprivnih korenin kuhaj pol ure v 1 litru vode in $\frac{1}{2}$ litra kisa in precedi potem kuhano tekočino. Ž njo si operi zvečer, preden greš spat, glavo prav dobro in delaj to večkrat, pa si ohraniš lase. Da pa ne postanejo presuhi in se ti vsled tega ne tržejo, namaži jih vsak teden po enkrat zmerno z finim namiznim oljem.

* *

Brazdasti rilčkar (*Otiorrhynchus giraffa*) se imenuje majhen, temno rujav hrošč, kateri se je letos zlasti v Gorici in goriški okolici prikazal v tako veliki množini, da se je bati občutljive škode na vinskih trtah. Hrošč je črez dan skrit pod zemljenimi kepami in kamenjem blizo trt, še več ga je pa v celih gručah skupaj v zemlji med kolcem in trto. Poloti se ne samo domačih, ampak tudi naravnost rodečih in divjih Amerikank. Na kmetiji slovenskega oddelka deželne kmetijske šole so našli po 45 do 50 takih škodljivcev pri vsaki trti. Hrošč objeda trtno listje, gosenica pa napada korenine, na katerih se naredi vsled tega nekaka plešnjava, da je videti, kakor bi bila trta napadena po trtni uši. Ker ravno zdaj samice pokladajo jajčica, iz katerih se o svojem času izvalé gosenice, kaže, da skrbimo za pobiranje in pokončevanje hroščev. Najbolje je, da jih skrbno poiščemo, nabereмо v steklenice in zadušimo v vodi, — potem pa vržemo kuretini, katera jih prav slastno pozoblje.

Naš slavni deželni odbor je s posebno okrožnico opozoril županstva vinorodnih občin, naj priskrbé, česar treba v zmislu deželnega zakona z dne 30 aprila 1870 št. 34 dež. zak., da se prežene ta nadloga.

* *

Da ne napenja govedi po detelji, priporoča neki živinozdravnik, naj se pazi na to le: 1. Bolje je, da ne sejemo same detelje, ampak da primešamo setvi sladkih trav; kajti taka mešana piča ugaja bolje živalim in če se je tudi nažró v večjih množinah, jim to ne škoduje, jih ne napenja tako, kakor po sami detelji. 2. Ne pokladati živini premlade deteljé. Najtečniša in najmanj nevarna je detelja v dobi, ko se ravno razcvita. 3. Ne hoditi po deteljo za ranega jutra, ko je še rosna. Če pa ne moreš drugače, pazi vsaj na to, da je ne pustiš nakopičene na vozu, ampak razširi jo, da se osuši. Tudi kadar je vsled solnčnega pritiska detelja zvenela in črnikasta postala, ne sme ležati na kupcu, ker sicer se segreje in jame kvasiti se, in po takej piči najraje napenja govedo. 4. Po tem takem, naj se govedi nikdar ne krmi z rosno ali ravnokar ovenelo deteljo, ker se drugače vrenje zvrši v vampu, to pa prouzročuje napenjanje. 5. Po silnem ali dolgo časa trajajočem dežju naj se s košnjo nekoliko ur počaka, ker se detelja na polju brže in popolniše posuši, kakor na umeten način. 6. Po hudem vremenu naj se ne spravi hitro pokošena detelja, ampak naj se pusti, da jo poprej dobro preveje očiščeni zrak. 7. Detelje ne pokladati same, ampak pomešano s slamo ali rezanico. Taka pomešana piča je tečniša, ker jo žival bolje prebavi. Tako zabranimo tudi, da se detelja v želodcu ne stlači skupaj v kepe, kar prizadeva napenjanje. 8. Po krmiljenju naj se ne daje govedu mnogo vode. 9. Posebne pažnje treba spomladi, kadar začenjamo pokladati zeleno pičo. S početka pokladajmo mešanico, v katerej bo več slame ali rezanice, kakor zelene detelje in le polagoma naj se množi zelena krma.

* *

Navadna trtna bolezen „Öidium“, se letos prikazuje na mnogih trtah posebno v nižinah. Priporočamo torej vsem trto-rejcem, naj žveplajo vse take trte, na katerih zapazijo najmanjši sled bolezni, katera ne pokonča samo pridelka ampak, se pogostoma s toliko silo loti trte, da je nikdar več ne popusti. V nekaterih vinorodnih pokrajinah, kjer so zanemarjali žveplanje — so polagoma pomrle skoro vse trte. Cividinova trta na Kanalskem je žrtev take nemarnosti.